

av Inger Haugen

Nawaler er ånder fra himmelen som ankommer jorden og gir oss mulighet til å forvandle våre liv. Hver dag er påvirket av kraften til nawalene og gir bevegelse i våre liv.

"Tiden er moden" – Jeg hadde i flere år vært opptatt av gammel historie og myter. Lysten og behovet for å oppleve pyramider på nært hold kunne ført meg til Egypt, men det var ikke dit jeg følte suget. Sør eller Mellom-Amerika var det som dro.

Nawaler er ånder fra himmelen som ankommer jorden og gir oss mulighet til å forvandle våre liv. Hver dag er påvirket av kraften til nawalene og gir bevegelse i våre liv.

(8) B`AATZ er den første dagen i året i den hellige mayakalenderen, TZOLKIEN. Den viser TIDEN som nøstes ut som en tråd fra himmel til jord og passerer de to polaritetene feminin og maskulin.

8 tallet står for far (Gud), maskulin energi.

"..kanskje tiden ikke er inne for det som du ønsker deg, men hvis det er tiden for å høste – da er øyeblikket for å handle."

"Tiden er moden" – Jeg hadde i flere år vært opptatt av gammel historie og myter. Dette viste seg etterhvert i det arbeidet jeg gjorde som kunstner. Skulpturer inspirert av runer og de gamle norrøne gudene, og pyramiden med sine mystiske krefter.

Lysten og behovet for å oppleve pyramider på nært hold kunne ført meg til Egypt, men det var ikke dit jeg følte suget. Sør eller Mellom-Amerika var det som dro.

Søknad om reisestøtte til å besøke Yukatan-halvøya førte ikke fram. Så, like etter avslaget, så jeg tilfeldigvis en annonse der det ble søkt etter folk som kunne tenke seg å reise til Guatemala som observatør for seks måneder. Oppgaven var å bo i en landsby med maya-indianere som har levet som flyktninger i Mexico i nærmere 20 år. De har nå kunnet vende tilbake til hjemlandet sitt etter at den 36 år lange borgerkrigen endelig er over, fredsavtale underskrevet og det ble gitt hjelp til ny bosetting i hjemlandet.

Det eneste kravet for å være observatør var at en skulle snakke spansk. Det kunne ikke jeg, men her var det et tydelig pek til meg om at dette måtte jeg søke. Jeg ble antatt og reiste avgårde tre måneder før tjenesten skulle starte for å lære språket.

(9) EE VEGEN, viser vår åndelige veg og målet , skjebnen.

I forrige bilde, B´aatz, ligger starten. I dette bildet begynner vi å gå den vegen som allerede er lagt foran oss. Vegen er ikke bare enkel. Den inneholder steiner og trinn der det er fare for å snuble, men det er også steiner langs vegen som en rettleiding. Sensitiviteten ligger i fotsålene. Det betyr både smerte og intuisjon for hvor vi skal gå i livet.

9 tallet står for kvinnelig energi – en hemmelig magi.

Møtet med landet ”med evig vår” var som å komme hjem. På tross av advarsler om ran og overgrep, følte jeg en tillit som overrasket meg. Jeg tok selvsagt mine forholdsregler. Man vifter ikke med sin ”rikdom” foran de som ikke har noe.

”På nye stier” - Møtet med den gamle mayakulturen kom gradvis til meg.

Jeg var på vandring i Antigua-Guatemalas gater for å få tak i Maya-indianernes hellige kalender. Det eneste jeg visste om den var at hver dag hadde sitt bilde og dette syntes jeg var fasinerende. I løpet av et par måneder i landet hadde jeg fått sjansen til å reise omkring.

Jeg hadde besøkt TIKAL, den store mayabyen i regnskogen i Peten, og latt meg imponere av de enorme byggverkene og mystiske tegn og former. Som billedkunstner syntes jeg selvsagt at dette var interessant å studere, men jeg var også opptatt av indianernes kultur og tradisjoner, noe jeg visste svært lite om. På plassen foran den store pyramiden fikk jeg se en seremoni, ledet av en maya, med deltagere fra forskjellige folkeslag. Min reaksjon var at det så litt vel ”New Age-aktig” ut, i negativ forstand. Senere har jeg sett at rammen rundt kan være forskjellig, men at det er utførelsen av de gamle ritualene og grunnholdningen som teller.

På reisen til fjellene i vest var møtet med byen Chichicastenango en opplevelse av at den gamle tradisjonen fremdeles er levende blant mayabefolkningen her. Hele dagen var det

rituelle bål og røkelse på kirketrappen mens tromme og fløyte sendte sine urgamle toner utover torget fra kirketaket der musikantene satt. Det var Quiche-indianere med tente lys og ofring av blomster og alkohol langs midtgangen inne i kirken mens gode katolikker var foran ved alteret med sine lys. Noen tente lys både på mayavis og katolsk. Jomfru Maria og Moder Jord har mye felles i folks bevissthet og lever derfor side om side i fred og fordragelighet.

Vel, det er ikke alltid at den katolske kirken har vært like overbærende:

Oppe i åsen utenfor byen er det en hellig offerplass med en steinfigur og mayakorset. Dette ble revet ned av nidkjære katolikker i femtiåra. De ønsket å få en slutt på utøvelsen av indianernes religion, men Pascual Abaj ble satt på plass igjen og forsterket med betong og jern.

Jeg nærmet meg stedet så forsiktig som mulig. Det var noen kvinner der som holdt på med sitt offer. Fordi jeg var diskret og alene, ble det akseptert at jeg var tilstede mens seremonien pågikk. Noen høner gikk omkring og ventet på sin skjebne. Jeg så rester etter fjær rundt plassen. Nå er ikke dette så grotesk som mange vil forestille seg. Hønsekjøtt er en naturlig del av kostholdet, når det skal være noe ekstra. Og det å dele med seg er naturlig. Noen dråper blod som takk til AHAU(Far) før familien tilbereder resten til middag er vel ikke så sjokkerende. En eldre mann med sin elev følger med når eleven legger opp sirkelen med korset inni. Han har en tekst som skal følges og blir flittig rettet på av den eldre. De snakker quiche så jeg forstår ikke hva som blir sagt, men alvoret det blir gjort med gjør inntrykk. Jeg sitter litt i utkanten lent mot et tre og føler meg usynlig

I Alta Verapaz var møtet med ajqij, mayapresten i Coban også en opplevelse. Ajqij betyr: "den som teller dagene". Alfonso tok meg med til kirken sin utenfor byen. Den ligger høyt oppe på en fjellknaus. Det første man ser er et stort mayakors (likearmet). Inne i det store rommet er det et alter i form av en trappepyramide. Foran dette og midt på gulvet er steinsirkelen for offerbålet. På den ene vegg er det malt noen tegn. Jeg spør hva de betyr, men Alfonso sier at han ikke kan lese så han vet ikke. Men han forteller om Den hellige kalenderen og nyttåret. Da pleier det å komme mayaprester fra hele Guatemala hit for å ofre og feire, forteller han med stolthet i stemmen. Utenfor er det fjellknatter med merker etter bål og en fantastisk utsikt over landskapet omkring.

Alle de maya-prestene jeg har truffet har hatt et rom, eller en del av et rom, i huset sitt innredet med alter. På grunn av sammenblandingen mellom mayaenes tradisjoner og påvirkningen fra den katolske kirken kan du ved de fleste altere finne krusifiks med Jesus og bilder av Maria og engler sammen med mayakorset og leirskulpturer av de gamle gudene. Maya-prester ble opprinnelig kalt Brujo, men de skiller selv mellom dette og sier at Brujo (trollmann) også befatter seg med svart magi mens en som kaller seg Sacerdote (prest) kun benytter hvit magi.

Jeg tenker at kanskje brujoen er den som fremdeles har beholdt det meste av den gamle kunnskapen mens sacerdoten har justert seg i forhold til den katolske kirken. Det er antydninger om at det finnes steder der brujoer får sin lærdom, men dette er hemmelig.

En av de mer spesielle helligstedene er "kirkene" til Maximon eller San Simon som han også blir kalt. Det er kun tre, fire steder i Guatemala vi finner Maximon. Han er laget av tre, med hvitt ansikt som en ladino (en hvit mann), med vestlige klær og hang til sprit og sigaretter. Han blir oppfattet som den kristne Judas eller den onde helgenen.

En historie er at det var en svært sterk Brujo som conquistadorene ville ha av banen. Han ble fanget og halshugget. Hodet ble hengt i et tre til skrekk og advarsel, men om natten talte hodet til folk som kom til treet. Det ba om at det ble laget en dukke av en gren av treet. Den skulle likne på de som hadde tatt livet av ham, nemlig den hvite mann, men bak den hvite masken ville kreftene til brujoen fortsette å virke.

Maximon blir oppsøkt av grupper som er litt på siden i samfunnet, som prostituerte og homofile, men også av mennesker som søker en spesielt sterk kraft f.eks. for helbredelse. I "kirken" i San Andrés Iztapa er det mange plaketter med takk for helbredelse.

Jeg overvar en seremoni der det bare ble benyttet svarte lys og der to av lysene var formet som en kvinne og en mann. De ble tvunnet sammen og lagt på bålet. En Brujo utførte selve seansen, men det var en mann tilstede som hadde betalt for den. Hva var det han ville oppnå? Neppe noe godt for det paret det så ut til å handle om.

(10) AAJ er den tredje dagen i den hellige mayakalenderen. Bildet viser linjer som utvikler en åndelig progresjon og "den hellige pakken" (pi'xam kakal). Horisontlinjen viser til mangfoldiggjøring. Tallet ti står for lov og nøyaktighet.

Dette er dagen for renselse og gjenopprettelse. Hvis du ønsker en åndelig veg, må det være av hele ditt hjerte.

Alt dette, blant mange andre opplevelser, gjorde meg nysgjerrig på å finne ut mere. Jeg var nå klar for å finne en kalender for å bli kjent med tegnene for hver dag. Jeg tror på "tilfeldigheter" som en ledelse, så da en bokhandler pekte ut huset til en mayaprest for meg tok jeg mot til meg og banket på.

Jeg ble godt mottatt og før jeg visste ordet av det hadde jeg spurt om det gikk an å få satt opp et horoskop.

Dette var fasinerende og da jeg antydte at jeg gjerne ville lære litt mer om hva dette handler om fikk jeg muligheten til det, men jeg måtte tenke nøye gjennom hvorfor. En starter ikke å gå Maya-veien bare for å få tilfredsstilt sin nysgjerrighet.

Det er mange forskjellige stammer av mayaindianere. De har ulike språk og utfører også ulike ritualer. De går Maya-veien på forskjellig måte. Quiche'-indianerne går "ildens hellige vei", mens Pokomam-indianerne går "vannets vei".

Den presten jeg gikk i lære hos var innviet til begge disse tradisjonene.

"Gjennom å arbeide som mayaprester kommer vi i kontakt med den universelle kunnskap og nær til åndene i naturen. Alt blir forandret når vi lytter til det vinden sier, leser den hellige ildens budskap, forstår vannets melodi og føler jordens pust. Vi lever i en magisk verden som snakker, som har en betydning og balanse og som vi er en del av. Den er vårt hjem her på vår reise i tiden og rommet." sitat fra José Coutino, ajq'ij

Jeg fikk være med hjem til Pokomam-presten, Don Julia'n , hilse på familien hans og sitte i

det hellige rommet hans mens han fortalte en legende om hvordan to andre ute i naturen, nær der han bodde, var oppstått. Etterpå dro vi avgårde til det ene for å holde en seremoni. Det triste var at i vår tid har det blitt strukket en kraftlinje rett over den store stenen som fungerer som alter, men det var tydelige spor etter bål der og rester etter lys på stenen. Noe som viste at stedet var i flittig bruk.

I Guatemala finnes det lite stein, fjellene er vulkanske og bygget opp av aske og jord. Derfor er det naturlig at det ved en betydelig sten som denne er blitt en hellig plass. Forholdet til naturen er sterk i Mayanes tro. Respekten vises ved å hilse på elementer i naturen ved å bruke benevnelsen "bestefar" eller "bestemor", ("bestefar sol" og "bestemor måne").

Don Julia'n var ikke sterk nok til å være med til seremonien. Han er en gammel mann og føler at det nærmer seg avreise fra denne verden, men øynene hans strålte og hjernen var klar. Da han fikk høre at jeg ville gå "vannets vei" smilte han, men ble også alvorlig og spurte om alle ting ble utført på rett måte. Rensing med bestemte urter som te og som bad og daglig seremoni med "bestefar egg" for ytterligere rensing av sinnet og kroppen. Min lærer, Jose', forsikret han om at dette ble utført som Don Julia'n hadde lært han.

Så holdt Jose' en renselse av sin Mester for å trekke smerter og sykdom ut av kroppen hans. Denne seremonien med egg er en eldgammel maya-tradisjon. Den brukes både til renselse og for å lese fortid og framtid i de mønstrene som oppstår når "himmelegget" og "jordegget" etter ritualet knekkes opp i et glass vann.

I Mayanes tradisjon er det lagt stor vekt på de fire verdenshjørner, de fire elementer og de fire fargene, rødt - sort - hvitt - gult. Dette er fargene til maisen som menneskene ble laget av. I Quiche' indianernes skapelsesberetning, Popoul Vou, kan vi lese om dette. Alle mennesker er skapt som Mais-mennesker, men har tilpasset seg og utviklet seg forskjellig gjennom tidene.

I seremonien søker vi kontakt med "Himmelens hjerte", som er vår AHAU, vår Far, og "Jordens hjerte", Moder Jord. Dette er det maskuline og det feminine prinsipp som all skapelse kommer fra og selv om vi har utviklet forskjellige religioner, er det kun en skaper.

I'X er kvinnen, magikeren. Bildet symboliserer den feminine energi, moder jord, mayaalteret og tilstedeværelsen av mayapresten. Jaguaren er denne nawalens dyr. For meg en sterk melding å få, at dette er min fødselsnawal. Tallet elleve derimot tyder på usikkerhet og vanskeligheter med å bestemme seg.

(Ingen overraskelse akkurat jeg er jo også født i vektens tegn.)

"Om vi tror eller ikke har ingen betydning. Kraften fra universet eksisterer og påvirker uavhengig av vår tro. Men med kunnskap om dette, og tro, kan vi bruke denne kraften og motta

de beskjedene som er der for oss i den usynlige verden. Det er viktig å kjenne til at denne jorden tilhører alle som bor på den. Den er en gave fra vår AHAU. Ved å kjenne til dette er vi fri til å gå den vegen vi ønsker, om vegen har hjerte for oss. Det finnes mange veger til sannheten, men sannheten er alltid den samme." sitat fra José Coutino, ajqii

På dagen (12) AK'AB'AL (morgenrøde, mysterie) fikk jeg delta i en seremoni som var helt spesiell. Vi var 25 personer som reiste ganske langt for å komme til dette stedet dypt nede i jorden. En enorm dryppsteinsgrotte der vi steg ned gjennom en sirkelrund åpning oppe i en ås. Men først tente vi hvert vårt lys og ofret blomster for å be åndene i naturen om tillatelse til å holde seremoni der. Vi laget også et Pokomam-offer før vi beveget oss mot huleåpningen. Det var ca.30 meter ned til bunnen i denne hulen som hadde form som innsiden av en ball. Eller kanskje mer som inne i en livmor. Høyt, høyt der oppe kunne vi skimte en sirkel av dagslys som ble silt gjennom regnskogen omkring. Alle som var med hadde tatt med seg 100 stearinlys hver og nå festet vi dem rundt i grotten og tente på. Det ble en magisk stund når flere og flere lys ble tent og avslørte stadig nye former og større deler av hulen. Den dype, vibrerende lyden fra et uthullet bambusrør inviterte oss andre til å la tonene fra vårt indre klinge ut. Alt blandet seg til en fantastisk skala som satte luften i bevegelse når tonene ble slynget fram og tilbake mellom huleveggene og dryppstenene. Så stilnet alt ned og tiden var inne til å legge fram offeret og påkalle nawalene.

Seremoniene starter alltid med å henvende seg til de fire verdenshjørner og åndene som er knyttet til dem. Enhver som deltar i en seremoni vil ha sitt eget utgangspunkt og sine egne lengsler og her er stedet for, i taushet, å legge dette fram. Alt foregår i en bestemt orden ledet av maya-presten. Varmen øker fra bålet etter som mer og mer lys og røkelse blir tilført. Avslutningen er som begynnelsen og med takk for det vi har mottatt. En slik seremoni kan ta kort tid eller flere timer. Vi startet nedstigningen tidlig på morgenen og da vi var klare til å vandre ut i verden igjen var det begynt å mørkne. Ingen av oss hadde hatt noen fornemmelse av tiden der nede. Det var som å oppholde seg i et tidløst rom uten grenser.

Begrepet "Himmelens hjerte" og "Jordens hjerte" fikk denne dagen et konkret innhold for meg.

Jeg fikk delta i mange seremonier, både Pokomam og Quiche'.

I prosessen med å gå "vannets veg" har min lærer delt med seg av den kunnskapen han i sin tid mottok fra sine lærere.

Mens jeg var i denne lærefasen begynte mitt arbeid som observatør i denne "landsbyen" med ca. 70 familier. Jeg opplevet her at de hadde helt mistet kontakten med sine gamle tradisjoner og få, om noen, kjente til de hellige ritualene. Mayakalenderen var et godt utgangspunkt for meg å lære bort til de som var interessert. Senere kom det stadig ungdommer til meg for å be meg om å finne ut hvilken nawal som var på den dagen de var født og hvilket dyr som er knyttet til denne. For mange var dette noe mere enn en lek og kanskje et frø er sådd for at en av dem ønsker å ta opp arven fra forfedrene.

Jeg vandrer fremdeles på vegen. Har med meg så mye grunnleggende kunnskap fra den andre siden av kloden og opplever at det finnes forbindelseslinjer til her og nå. Selv om det ikke er mulig eller riktig å dele alt ut, så tror jeg allikevel at min opplevelse kan møte respons i andres hjerter.

Inger Haugen